

Met deze onbeantwoorde vragen wil ik dit artikel besluiten. Moge het stellen er van aansporen tot een nader onderzoek van de duinvorming in Indië.

Leiden, Maart 1937.

W. J. LÜTJEHARMS.

LITERATUUR:

- BACKER, C. A., Indische Duinplanten. — Een serie van 11 artikelen in *De Tropische Natuur*, Jaarg. VI-XII, BOOBERG, G., Een plantensociologisch onderzoek van de duinen bij Poeger. — *Handel. 5e Ned. Ind. Natuurw. Congr.* 1928, blz. 366-377.
- DIEREN, J. W. VAN, Organogene Dünenbildung. Eine geomorphologische Analyse der Dünenlandschaft der West-Friesischen Insel Terschelling mit pflanzensoziologischen Methoden. — 's Gravenhage, 1934.
- K(OENS), A. J., Twee geologische excursies (II). — *De Tropische Natuur*, VI, 1917, blz. 38-43.
- STEENIS, C. G. G. J. VAN, Maleische Vegetatieschetsen. — Overgedrukt uit het Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijksk. Genootsch., reeks II, deel 52, 1935.
- VALCKENIER SURINGAR, J., De planten in het zandverstuivingsterrein bij Kootwijk en hare groeiwijze. — In: *De zandverstuivingen bij Kootwijk in woord en beeld*. Uitg. van het Staatsboschbeheer. Utrecht 1926.

BIJ HET NEST VAN *CAPRIMULGUS MACRURUS* HORSE.

Toen ik in Februari van dit jaar te Pasir Pandjang bij Singkawang langs den strandwal aan het botaniseeren was, kreeg ik heel toevallig een mooie gelegenheid voor enkele waarnemingen omtrent de zeer opvallende schutkleur van de nachtzwaluw *Caprimulgus macrurus*, welke ik zoo gelukkig was op enkele foto's te kunnen vastleggen.¹⁾

Wij liepen over den grootendeels kalen strandwal, met alleenstaande struikgroepen bedekt, en terwijl ik achter een struik mijn aandacht wijdde aan de talrijke bijeneters (*Merops viridis*), die men daar prachtig kon waarnemen, kwam de jongen, dien ik bij mij had, eensklaps triomfantelijk bij mij met iets in zijn hand. Het waren twee eieren, ovaal van vorm, vuilwit, roodachtig en grijsblauw gemarmerd. Hij had al meer dan eens rondom een zelfde struik geloopt, toen hij plotseling bijna op een grauwen vogel had getrapt, die vlak voor zijn voeten was opgevlogen; de twee eieren had hij toen op een kale aardplek tusschen dorre bladeren zien liggen.

Fig. 1. De twee eieren, voltallig legsel, van *Caprimulgus macrurus* op het zand van den strandwal.

Pasir Pandjang, 9.2.37.

[foto v. d. schr.]

¹⁾ Zie ook *De Trop. Nat.* 25, 1936, blz. 102-103.—Red.

Ik liet hem dadelijk de eieren weer naar dezelfde plaats terugbrengen in zoo veel mogelijk dezelfde ligging als hij ze gevonden had, in de hoop, den vogel na een poosje te kunnen bespieden. Eerst maakte ik echter een foto van de eieren op het kale witte zand, zooals ze gelegen hadden: zonder eenige uitholling tusschen de dorre bladeren (fig. 1).

Daarna trokken wij ons terug achter een heester in de buurt, waar we een van de zeer vele nesttunnels der bijeneters gingen uitgraven. De tunnel had een lengte van 1.54 meter en het eindpunt lag 0.65 m onder de oppervlakte en bevatte 4 eieren.

Na een kwartiertje ging ik alleen terug om te zien of de vogel mogelijk teruggekeerd was. Ik wist de plek precies, maar toen ik op twee passen afstand van de nestplaats genaderd was, zag ik niets, ook de eieren niet, die toch duidelijk zichtbaar moesten zijn. . . . Een oogenblik dacht ik, dat de jongen ze toch nog heimelijk had weggenomen, want aan het zwarte papier van mijn filmpak vlak voor mijn voeten zag ik, dat ik mij niet vergist had; ik wilde nog een stap naderbij komen en tot mijn eigen ergernis vloog eensklaps de vogel vlak voor mijn voeten op en schoot in zwenkende vlucht dicht over 't zand tusschen de struiken door, wèg! Ik had alleen zijn grauwe kleur gezien, met witte vlekken op de puntige vleugels. En toen keek ik weer op die twee eieren op het witte zandplekje tusschen de dorre blâren!

Fig. 2. *Caprimulgus macrurus* broedend op het zand, tusschen de bladeren, van ± 3 meter afstand.

[foto v. d. schr.]

Er was geen tijd meer om lang te blijven, maar ik zou en moest den vogel herkennen en trachten te fotografeeren. Enkele dagen later, 13 Februari, was ik er weer terug, met denzelfden jongen. Op ongeveer zes meter afstand richtte ik mijn prismakijker op de plek maar zag géén eieren; de vogel moest er dus op zitten. Het was echter onmogelijk het vogelbeeld los te maken van zijn omgeving en ook de jongen kon hem niet in het oog krijgen. Van een ander punt dichterbij, lukte het ons tenslotte het zoekplaatje op te lossen: net een dood stuk hout tusschen het gebladerte.

Heel voorzichtig sloop ik nu, onder de zwarte doek turend op het matglas van mijn ouderwetsch toestel, naar den broedenden vogel toe en maakte op ruim 3 meter afstand mijn eerste foto (fig. 2).

De nachtzwaluw zat met gesloten oogen en scheen niets te bemerken. Zou ik nog dichterbij kunnen komen? Heel langzaam schoof ik nog ruim een meter naar voren, maar onder de manipulaties van instellen, matglas uitnemen en film inschuiven, gingen héél langzaam de oogen van den vogel open, maar toch bleef hij roerloos zitten en mijn tweede foto klikte ook (fig. 3). Heel voorzichtig trok

Fig. 3. Dezelfde vogel op een afstand van ca 2 meter.

[foto v. d. schr.]

ik mij toen terug, waarop het dier zijn oogen weer sloot. Daarna heb ik enkele belangstellenden, die met mij mee waren gegaan, tot op korten afstand van het „nest” gebracht en eerst na lang turen en herhaalde aanwijzingen lukte het hun den vogel tusschen de wirwar van dorre bladeren te onderscheiden.

Zes dagen later ben ik nog eens naar het nest gaan kijken in de stille hoop mogelijk de jongen te

Fig. 4. *Caprimulgus macrurus*, 6 dagen later in andere houding, op ruim een meter afstand (zonder eenige camouflage) gekiekt,

[foto v. d. schr.]

kunnen fotografeeren. Dien dag gelukte het mij *Caprimulgus* op iets meer dan 1 meter afstand nogmaals te nemen (fig. 4), en zoo had ik dus zonder reflex-camera, maar met een gewoon ouderwetsch, omslachtig toestel op één meter afstand een broedenden vogel gefotografeerd, op een totaal kale zandplek, zonder eenige camouflage.

Ik kan niet aan den indruk ontkomen, dat het dier zich instinctmatig verlaat op zijn inderdaad frappante schutkleur. Toen ik klaar was, nam ik wat onvoorzichtig de zwarte doek van mijn toestel, hetgeen den vogel deed schrikken en opvliegen. Hij had nog steeds eieren.

Tenslotte nog een enkele opmerking. De beschrijving van het „nest” in VAN BAALEN als „een kleine verdieping van den grond, bedekt met eenige kruisgewijs over elkander gelegde bamboeblâren” is volgens deze waarneming onjuist. ROBINSON spreekt alleen van „a hollow in the ground with no attempt at a nest”, waarvan het laatste gedeelte inderdaad waar is, maar zelfs van eenige holte in den grond was hier niets te bespeuren. En dat de eieren een schutkleur zouden hebben, zooals de auteur daar ook zegt, kan ik voor dit geval geenszins beamen: als de vogel ze niet bedekt met zijn lichaam, vallen de eieren tusschen het dorre gebladerte licht op.

Pontianak.

J. DUNSELMAN.

EEN ZONDERLINGE VERGISSING VAN *COPERA* *MARGINIPES*

Een van de minst opvallende, maar toch vrij algemeen voorkomende beekjuffers op Java is wel *Copera marginipes* (RAMB.). De volwassen dieren zijn slanke, in hoofdzaak zwart gekleurde libelletjes, die zich bij voorkeur op donkere plekken onder overhangende planten aan de oevers van beekjes en poeltjes ophouden. Vooral de dan geheel zwart gekleurde wijfjes zijn wel zeer weinig in het oog vallend; de mannetjes krijgt men wat vaker te zien, daar zij oranjegeel gekleurde pooten hebben, terwijl het uiterste puntje van het achterlijf helderwit is gekleurd. Wanneer de mannetjes tusschen de planten rondvliegen, ziet men eigenlijk alleen het gele bundeltje gestrekt gehouden pooten en het witte achterlijfspuntje. Door de verborgen levenswijze heeft het dan ook een heelen tijd geduurd eer wij er in slaagden een behoorlijke foto van deze libel te krijgen (fig. 1).

Fig. 1. Mannetje van *Copera marginipes* (RAMB.), iets vergroot.
Buitenzorg, 's L. Plantentuin.

[foto v. d. schr.]

Zoo moeilijk te ontdekken de volwassen wijfjes zijn, zoo opvallend zijn de